

№ 01-2090
11. 11. 2019.

UNIVERZITET CRNE GORE

Odbor za doktorske studije i

Senat Univerziteta

PODGORICA

Vijeće Filozofskog fakulteta na sjednici održanoj 11. 11. 2019. godine, razmatralo je prijavu teme doktorske disertacije (obrazac PD) mr Marije Draganić i utvrdilo

PREDLOG

Da Senat Univerziteta Crne Gore imenuje Komisiju za ocjenu podobnosti doktorske teze **Oblici, zastupljenost i prevencija elektronskog nasilja među srednjoškolskom populacijom u Crnoj Gori**, mr Marije Draganić u sastavu:

1. Prof. dr Saša Milić, mentor, Filozofski fakultet Nikšić
2. Prof. dr Vučina Zorić, Filozofski fakultet Nikšić
3. Prof. dr Tatjana Novović, Filozofski fakultet Nikšić

DEKAN

Prof. dr Goran Barović

PRIJAVA TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	Mr Marija Draganić
Fakultet	Filozofski fakultet, Nikšić
Studijski program	Pedagogija
Broj indeksa	1/13
Ime i prezime roditelja	Živko Draganić
Datum i mjesto rođenja	16.06.1987.godine
Adresa prebivališta	Grudska mahala 3/70, 81400 Nikšić
Telefon	068333656
E-mail	draganicmarija@gmail.com
BIOGRAFIJA I BIBLIOGRAFIJA	
Obrazovanje	<p>Master studije (MA) završila na Filozofskom fakultetu u Nikšiću akademske 2012/2013 godine, srednja ocjena A 10,00.</p> <p>Specijalističke studije (stepen Spec. Art.) završila na Filozofskom fakultetu u Nikšiću 2008/2009.godine u Nikšiću , srednja ocjena A (10,00).</p> <p>Osnovne studije (stepen Bachelor) završila takođe na Filozofskom fakultetu u Nikšiću 2007/2008. godine (srednja ocjena 9,73).</p> <p>Osnovnu školu i Gimnaziju završila u Nikšiću.</p>
Radno iskustvo	<p>2010- danas - Pedagog u JU Prva srednja stručna škola u Nikšiću- 2013/2014. godine radila kao saradnik u nastavi na studijskim programima za pedagogiju, obrazovanje učitelja, predškolsko vaspitanje, kao i nematičnim studijskim programima Filozofskog i Filološkog fakulteta (istorija, filozofija, engleski, ruski, italijanski, francuski, njemački, crnogorski i srpski jezik i književnost).</p>
Popis radova	<p>-Grbović,S. i Draganić,M. (2017). <i>Student-centered factors of geography teaching-from the students perspective</i>, Nastava i vaspitanje, Beograd.</p> <p>-Draganić, M. (2015). <i>Specifičnosti stvaralaštva dece na predškolskom uzrastu, Vaspitanje i obrazovanje</i>, Podgorica.</p> <p>-Draganić, M.(2011). PRNS proces – ka kvalitetnijem učenju i podučavanju u časopisu Profesionalni razvoj nastavnika u Crnoj Gori, br. 9., Podgorica.</p> <p>-Draganić Marija je autor, koautor i trener brojnih obuka za nastavnike koji su objavljeni u Katalogu stručnog usavršavanja nastavnika Zavoda za školstvo za školske 2016/17, 2017/18, 2018/19, 2019/20,2019/21, među kojima je i obuka za nastavnike koja nosi naziv <i>Prevenција nasilja u vaspitno-obrazovnim ustanovama</i>.</p>
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	<i>Oblici, zastupljenost i prevencija elektronskog nasilja među srednjoškolskom populacijom u Crnoj Gori.</i>

Na engleskom jeziku	<i>Forms, prevalence and prevention of electronic violence among secondary school population in Montenegro.</i>
Objasnenje teme	
<p>Vršnjačko nasilje je vrlo česta pojava i posljednjih godina se stavlja u fokus istraživanja. Ispoljava se u više oblika, od kojih je među najnovijim elektronsko nasilje.</p> <p>Brzi razvoj interneta i sa njim povezanih modernih tehnologija i komunikacionih uređaja (računara, pametnih mobilnih telefona, tableta) uticao je na nastanak informatičkog društva u kojem su mogućnosti za komunikaciju, razmjenu informacija, povezivanje, nastanak i održavanje socijalnih veza veoma unaprijeđene. Korišćenje novih tehnologija omogućava brže dolaženje do informacija, lakše učenje, razvoj sposobnosti, bolje mogućnosti za obrazovanje, podsticanje razvoja brojnih talenata, lakše ostvarivanje kontakata i brojne druge pozitivne stvari. Međutim, pored pozitivnih strana razvoja elektronskih komunikacija, postoje i one manje dobre. Mnogo je bitno naučiti mlade ljude, a osobito djecu da internet i mobilnu tehnologiju koriste na bezbjedan način. U suprotnom se može desiti da dođe do negativnih posljedica korišćenja istih. Jedna od negativnih strana korišćenja savremene elektronske tehnologije jeste jedan od novih oblika vršnjačkog nasilja – elektronsko nasilje.</p> <p>Postoji opšta saglasnost u pogledu toga da škole predstavljaju mjesto gdje se često prepoznaju razni oblici nasilja. Važno je da djeca i mladi ljudi imaju priliku da razgovaraju s odraslom osobom od povjerenja. Takođe treba da znaju šta da urade ako neki njihov prijatelj trpi bilo koji oblik nasilja. U <i>Strategiji za prevenciju i zaštitu djece od nasilja u Crnoj Gori (2017-2021)</i>, ističe se da je potrebno ojačati napore na suzbijanju vršnjačkog nasilja. “Djeci u Crnoj Gori omogućen je širok pristup internetu, čime stiču vrijedne digitalne vještine, ali su ujedno i više izložena neprijatnim iskustvima, neprimjerenim sadržajima i zloupotrebama”. (http://www.minradiss.gov.me). U istom dokumentu se ističe da je neophodno informisati djecu o načinima na koje oni sami mogu da se nose s različitim rizicima na internetu, a škole ovdje imaju značajnu ulogu.</p> <p>Sprečavanje nasilja nad djecom i njihova zaštita od nasilja predstavlja najvažniji cilj prilikom razrade zakona i strategija u jednoj zemlji. Zato je Crna Gora za svoje prioritete postavila stvaranje uslova koji su prihvatljivi za optimalan rast i razvoj djece, uključujući i ulaganje u roditeljske kompetencije, korišćenje praksi zasnovanih na čvrstim pokazateljima i intervencije čiji je cilj zaštita svakog djeteta. Tu je poseban akcenat stavljen na preventivne i edukativne programe, radionice i projekte za prevenciju nasilja, razvijanje socio-emocionalnih vještina, organizovanje istraživanja na temu vršnjačkog nasilja...</p> <p>Shodno tome, jasno se ističe potreba istraživanja elektronskog nasilja među djecom kao novog oblika vršnjačkog nasilja. U ovom doktorskom radu će se proučavati tri ključne stvari vezane za ovaj fenomen. Naime, govoriće se oblicima vršnjačkog nasilja sa posebnim naglaskom na oblike elektronskog nasilja među srednjoškolicima. Sljedeći segment rada fokusiraće se na zastupljenost elektronskog nasilja u srednjim školama u Crnoj Gori. Imajući u vidu već naglašenu aktuelnost ove problematike, detaljno će se proučiti njena učestalost kao i uzroci iste. U radu će se naročita pažnja usmjeriti na pronalaženje načina i strategija za prevenciju elektronskog nasilja među srednjoškolskom populacijom u Crnoj Gori.</p>	
Pregled istraživanja	
<p>Vršnjačko nasilje je fenomen koji je oduvijek egzistirao. Međutim, istraživanja ove tematike su počela tek 70-tih godina XX-og vijeka. Sa pojavom interneta i intenzivnim razvojem elektronskih komunikacija, pojavljuje se još jedna vrsta vršnjačkog nasilja, a to je elektronsko nasilje. Istraživanja elektronskog nasilja su aktuelna posljednjih godina. Neki autori smatraju da se elektronsko nasilje ne razlikuje od tradicionalnog nasilja (Li, 2007.), dok drugi autori smatraju ove</p>	

dvije vrste nasilja kvalitativno različitim (Kowalski i Limber, 2013.).

Važno istraživanje na temu elektronskog nasilja 2012. godine je sproveo Microsoft. Sprovedeno je u 25 država među djecom od 8 do 17 godina. Rezultati su pokazali da je čak 37% djece bilo žrtva elektronskog nasilja, dok je 24% djece priznalo da je zlostavljalo drugu djecu putem elektronskih komunikacija. (Ciboci, Lana, 2014.).

Popadić se sa saradnicima bavio istraživanjima elektronskog nasilja u Srbiji. Popadić i Kuzmanović su, na uzorku od 3.786 učenika viših razreda osnovnih škola u Srbiji, 3078 roditelja i 1514 nastavnika našli da je 22% ispitanika izvijestilo da su doživjeli nasilje pozivanjem na mobilni telefon, 18% njih – uznemiravanje na socijalnim mrežama, dok je 12% njih javno komentarisalo svoje poznanike na povređujući način. Od svih učenika 66% iskusilo je bar jedan od oblika sajber nasilja, od kojih je 23% djece samo jednom iskusilo jedan od oblika nasilja, 16% dva oblika, 27% tri ili više vrsta sajber nasilja. Popadić, D. i Kuzmanović, D. (2013.) Istraživanje koje su u Srbiji sprovodi Žarković i saradnici (2014) pokazuje da se najčešće koriste društvene mreže (Facebook i Snapchat) i mobilne aplikacije.

Popadić, Pavlović, Petrović i Kuzmanović (2016) našli su na uzorku od 204 učenika i njihovih roditelja, da je svako treće dete bilo izloženo nekoj vrsti agresije na internetu, od čega se 14% to dogodilo više od jedan ili dva puta. U oba istraživanja nije specifikovano da li se radi o vršnjačkom sajber nasilju, niti da li su i u kojoj meri neki učenici istovremeno i žrtve i učinioci ovog nasilja. Istraživanje u Crnoj Gori na uzorku od 1.002 učenika uzrasta od 9 do 17 godina pokazalo je da je 14% ispitanika navelo da su im se makar jednom u poslednjih godinu dana desile uznemirujuće stvari na internetu, dok je 69% žrtava elektronskog nasilja navelo da je vršnjačko nasilje najčešći tip sajber nasilja kome su bili izloženi. (Unicef, Podgorica 2016.) Istraživanje o nasilju koje je 2018. godine sprovedeno u Crnoj Gori, a za potrebe projekta, pokazuje da je svako peto dijete izloženo nasilju, uglavnom verbalnom, (2006. godine je bilo svako drugo dijete izloženo nasilju). Kada je u pitanju nasilje na internetu, 18,6% učenika srednjih škola je istaklo da je doživjelo taj oblik nasilja u posljednjih mjesec dana.

U istraživanju koje su sprovodi Hrnčić i Lončar (2016) na uzorku od 249 učenika viših razreda osnovnih škola u Pljevljima u Crnoj Gori, pokazalo se da je 13,7% učenika izjavilo da su bili žrtve vršnjačkog sajber nasilja, 12,1% – da su bili njegovi izvršioци, dok je 27,7% učenika odgovorilo da poznaju učenika/učenicu žrtvu vršnjačkog sajber nasilja.

Unicefovo istraživanje u Hrvatskoj je pokazalo da je 34% djece u dobi od 10 do 15 godina doživljavala neki oblik vršnjačkog nasilja putem novih tehnologija 1-2 puta mjesečno ili češće. (Pregrad i saradnici, 2010). Istraživanje koje su sprovodi Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba i Hrabri telefon pokazalo je da je 12,1% djece doživjelo nasilje na Facebooku, a 9,6% ih se ponašalo nasilno. Svako peto dijete izjavljuje da je nekoliko puta ili često primalo uvredljive poruke ili komentare putem Facebooka, svako drugo je to doživjelo bar jednom, 9% djece priznaje da je to više puta činilo. O svakom četvrtom djetetu su putem Facebooka su širili laži, a 7% djece priznaje da je to i samo činilo (Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba, Hrabri telefon, 2013).

Prema Buljan Flander i saradnicima (2010) u Hrvatskoj je 18% djece u dobi od 12-14 godina bilo žrtva nekog oblika elektronskog nasilja, a 62% je izjavilo da je nasilnik bio njima poznata osoba ili čak neko iz razreda. Aizenkot Dana (2008) je istraživala o sajber nasilju i njegovim vrstama koje se događaju putem Whatsappa. Došla je do rezultata da je 70% učenika osnovnih i srednjih škola doživjelo elektronsko nasilje, a najviše su bile zastupljene uvredljive poruke i izbacivanje iz grupa, kao i postavljanje uvredljivih fotografija. Kowalski i Limber (2007) su vršili istraživanje o zastupljenosti i oblicima elektronskog nasilja na uzorku sastavljenom od učenika osnovnih i srednjih škola. Rezultati su pokazali da je 11% učenika bilo jednom u posljednjem mjesecu žrtva ove vrste nasilja (samo žrtve), njih 7% i žrtve i nasilnici, dok je 4% učenika bilo nasilno prema nekom drugom (samo nasilnici). Od oblika nasilja najčešće se pominju instant poruke. Li (2007)

je došao do podatka da su elektronskom nasilju više izloženi oni učenici koji više vremena provode na internetu. Većina učenika nije prijavljivala elektronsko nasilje, a 15% od ispitivanih ga je doživjelo. Prema istraživanju The National Crime Prevention Council (2006) koje je uključivalo 824 učenika uzrasta između 13-17 godina 71% ispitanika je reklo da bi prilikom elektronskog nasilja blokirali nasilnika, 66% bi reklo nasilniku da prestane sa takvim ponašanjem, 45% kaže da roditelji treba da kažu svojoj djeci koja su pogrešna ponašanja na internetu, 43% bi reklo odraslima za nasilje na internetu, 38% učenika iz ovog istraživanja smatra da mediji treba da objavljuju poruke protiv nasilja, a 38% njih ističe da škole treba da imaju pravila za elektronsko nasilje, dok 33% njih kaže da škole treba da edukuju mlade koliko je štetno elektronsko nasilje, 32% smatra da odrasle treba obučiti kako da reaguju kada je u pitanju elektronsko nasilje, dok 10% ispitanika ne bi ništa uradilo po pitanju elektronskog nasilja. Li (2010) je istraživanjem došao do podataka da čak 40% učenika ne bi reklo odraslima kada ih neko zlostavlja putem interneta, a samo jedno od deset bi o tome informisalo odrasle. Nansel i saradnici (2001) su došli do zaključka da je promjena školske klime, tj. stvaranje one klime koja obeshrabruje nasilje jedan od najuspješnijih programa prevencije, dok Olveus i Limber (1999) smatraju da u prevenciji veliku ulogu igra postavljanje jasnih pravila i posljedica za počinioce nasilja. Pored toga, kao vrlo bitnu stavku u prevenciji nasilja ističu razvoj prosocijalnih vještina (empatije, tolerancije, samokontrole, samopouzdanja), kao i uključenost roditelja učenika. (Nansel i saradnici, 2000., Olveus i Limber 1999). Heidi Vandebosh (2014) je vršila istraživanje kako bi od 309 zaposlenih u srednjoj školi u Flandriji saznala o iskustvima sa elektronskim nasiljem među učenicima kao i njihovoj prevenciji. Došla je do podatka da zaposleni u školama smatraju da je elektronsko nasilje problem i da njegovu prevenciju smatraju svojom obavezom, ali da su često nesigurni i ne znaju da li su njihove akcije prikladne da bi spriječile nasilje na internetu.

Cilj i hipoteze

Cilj istraživanja jeste utvrditi koji su to najčešći oblici elektronskog nasilja među srednjoškolcima, koliko se često srednjoškolci susreću sa ovom vrstom nasilja, kao i koji su to najbolji načini prevencije istog koji se koriste u školama. To smo planirali da uradimo na sljedeći način:

- kroz proučavanje i analizu domaće i strane literature koja se bavila vršnjačkim nasiljem, sa posebnim naglaskom na elektronsko vršnjačko nasilje;
- kroz istraživanje iskustava učenika srednjih škola u Crnoj Gori o elektronskom nasilju, njegovim oblicima, zastupljenosti elektronskog nasilja, kao i najefikasnijim strategijama prevencije ove vrste nasilja;
- kroz istraživanje stavova i iskustava nastavnika o elektronskom nasilju, njegovim najčešćim oblicima, njegovoj zastupljenosti među srednjoškolcima, oblicima prevencije ovog nasilja u našim školama kao i najuspješnijim metodama i strategijama za prevenciju ove vrste nasilja.

Shodno tome pošli smo od sljedećih hipoteza:

H1 Pretpostavljamo da srednjoškolci u Crnoj Gori ne znaju na adekvatan način definisati elektronsko nasilje i da ne prepoznaju sve oblike elektronskog nasilja.

H 2 Pretpostavljamo da nastavnici koji izvode nastavu u srednjim školama u našoj državi nijesu dovoljno upoznati sa pojmom elektronsko nasilje i njegovim oblicima.

H 3 Pretpostavlja se da srednjoškolci doživljavaju elektronsko nasilje.

H4 Pretpostavlja se da elektronsko nasilje češće doživljavaju i čine djeca koja češće koriste internet.

H 5 Očekuje se da elektronsko nasilje češće doživljavaju i čine djeca koju roditelji malo ili nikako ne kontrolišu kada je u pitanju korišćenje interneta.

H 6 Pretpostavljamo da je među srednjoškolcima najzastupljenije elektronsko nasilje putem društvenih mreža, naročito Facebooka.

H 7 Očekuje se da su vrijeđanje, širenje laži i glasina putem poruka i komentara najčešći

oblici nasilja među srednjoškolcima.

H 8 Pretpostavlja se da se učenici koji su žrtve elektronskog nasilja nedovoljno obraćaju za pomoć.

H 9 Pretpostavljamo da se u školama ne vrši adekvatna prevencija vršnjačkog elektronskog nasilja.

H 10 Pretpostavlja se da nastavnici nijesu u dovoljnoj mjeri kompetentni da vrše uspješnu prevenciju elektronskog nasilja među učenicima srednjih škola.

Materijali, metode i plan istraživanja

Prva faza istraživanja se odnosi na analizu i proučavanje raznovrsne literature koja se bavi tematikom vršnjačkog nasilja. Analiziraćemo domaću i stranu literaturu koja se prvenstveno bavi elektronskim nasiljem među vršnjacima, učenicima srednjih škola. Proučavaćemo određivanje pojma elektronskog nasilja sa stanovišta brojnih autora, njihove podjele elektronskog nasilja, istraživanja ovog fenomena kao i načina prevencije istog u školama.

Druga faza istraživanja biće istraživanje na terenu koje će obuhvatiti populaciju nastavnika i učenika srednjih škola na teritoriji Crne Gore. Uzorak će činiti 700 učenika i 200 nastavnika iz 14 srednjih škola sa teritorije naše države. Najprije ćemo izvršiti preliminarno istraživanje na uzorku od po 50 ispitanika iz obje grupe, kako bismo provjerili adekvatnost mjernih instrumenata (anketni upitnik za učenike, pitanja za fokus grupe za nastavnike).

Glavno istraživanje biće sprovedeno u drugom polugodištu školske 2019/20 godine.

Očekivani naučni doprinos

Svrha našeg istraživanja je proučavanje i istraživanje sve prisutnijeg oblika vršnjačkog nasilja – elektronskog nasilja. Analizom domaće i strane literature o elektronskom nasilju dobićemo podatke koji će biti smjernice za naš dalji rad. Rezultati koje dobijemo nakon istraživanja na terenu će nam pomoći da saznamo kakvo je trenutno stanje kada je u pitanju prisustvo oblika elektronskog nasilja u našim školama, da li se i na koji način radi na njegovom sprečavanju, kakvo mišljenje o tome imaju učenici, a kakvo nastavnici u našim srednjim školama. Na osnovu literature i podataka dobijenih istraživanjem, bićemo u prilici da damo adekvatne smjernice za unapređenje postojećeg stanja kada je u pitanju blagovremeno prepoznavanje oblika elektronskog nasilja među srednjoškolcima, kao i njegova efikasnija prevencija.

Spisak objavljenih radova kandidata

Navedeno u poglavlju *Biografija i bibliografija kandidata*

Popis literature

- Aftab, P. (2006). Stop Cyberbullying. WiredKids, Inc.
- Agatston, P.W., Kowalski, R., & Limber, S. (2007). Students' perspectives on cyber bullying. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), S59-S60. Preuzeto sa: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.09.003>.
- Ang, R. P. & Goh, D. H. (2010). Cyberbullying among adolescents: The role of affective and cognitive empathy, and gender. *Child Psychiatry and Human Development*, 41(4), 387-397. Preuzeto sa: <http://www.springerlink.com/content/m055863451520vj2/>
- Aizenkot, D. (2018). Cyberbullying in WhatsApp Classroom groups among Children and Adolescents: Exposure and Victimization, *The Eurasia Proceedings of Educational and Social Sciences (EPESS)*.
- Heirman, W. i Walrave, M. (2012). Predicting adolescent perpetration in cyberbullying: An application of the theory of planned behavior, *Psicothema*, Vol.24., pp.614-620.
- Branković, D. (2010). Formalno i neformalno nasilje u školama (U priručniku: *Vršnjačko nasilje - Priručnik za škole*), "Filozofski fakultet", Banja Luka, str. 27- 45.

- Buljan Flander, G.(2008): Internet i djeca, trebamo li brinuti, (U Zborniku radova sa skupa „Nasilje nad djecom i među djecom“), Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba.
- Buljan Flander, G., Krmeč, M., Borovec, K. i Muhek, R. (2006). Nasilje preko interneta (cyberbullying).Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba.
- Ciboci, L. (2014).Grupe mržnje na društvenim mrežama –novi oblici nasilja među djecom i mladima, (U Zborniku radova *Nasilje na internetu među i nad djecom i mladima*).
- David-Ferdon, C. & Feldman Hertz, M. (2007). Electronic Media, Violence, and Adolescents: An Emerging Public Health Problem. *Journal of Adolescent Health*, 41, 1-5.
- Hinduja, S., & Patchin, J.W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide Research*, 14(3), 206-221. Preuzeto sa: <http://dx.doi.org/10.1080/13811118.2010.494133>.
- Hrnčić, J. i Lončar, N. (2018). Uključenost roditelja u iskustvo kiber nasilja kod učenika osnovnih škola, *Žurnal za kriminalistiku i pravo*.
- Kowalski, R. M. & Limber, S. P. (2007). Electronic Bullying Among Middle School Students. *Journal of Adolescent Health*, 41, 22-30.
- Kowalski, R.M., Limber, S.P., & Agatston, P.W. (2012). *Cyberbullying. Bullying in the Digital Age* (2nd.). West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Li, Q.(2007). New bottle but old wine: A research on cyberbullying in schools.*Computers and Human Behaviour*, 23(4), 1777–1791.
- Li,Q. (2010). Cyberbullying in High Schools: A Study of Students' Behaviorsand Beliefs about This New Phenomenon, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19:4,372-392. Preuzeto sa: <https://doi.org/10.1080/10926771003788979>.
- Juvonen, J., & Gross, E.F. (2008). Extending the school grounds? Bullying experiences in cyberspace. *Journal of School Health*, 78(9), 496-505.Preuzeto sa: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1746-1561.2008.00335.x>.
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4(2), 148–169.
- Popadić, D.(2009): Nasilje u školama, “Institut za psihologiju”, Beograd.
- Popadić, D. i Kuzmanović, D. (2013): Korišćenje digitalne tehnologije,rizici i zastupljenost digitalnog nasilja među učenicima u Srbiji, Institut za Psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu.
- Popadić, D.,Pavlović, Z.,Petrović,D.,Kuzmanović, D.(2016): Global Kids Online Serbia:Balancng between Opportunities and Risks: Results from the Pilot Study,University of Belgrade, Global Kids Online,Belgrade.
- Popović-Čitić,B., Đurić,S., and Cvetković, V. (2011): The prevalence of cyberbullying among adolescents: a case study of middle schools in Serbia, *School Psychology International*, Vol.32 No.4 .
- Slonje, R.; Smith, P. K., *Cyberbullying: Another main type of bullying?* *Scandinavian Journal of Psychology*, vol. 49, 2008, Wiley-Blackwell, Nordic Psychological Association, str. 147–154.
- Smith PK, Mahdavi J, Carvalho M et al (2008) Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *J Child Psychol Psychiatry* 49:376–385.
- Strategija za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa akcionim planom. 2017-20121.(2017). Preuzeto sa <http://www.minradiss.gov.me>
- Suzić, N. (2010): Akademski self koncept i vršnjačko nasilje (U priručniku: *Vršnjačko nasilje - Priručnik za škole*), “Filozofski fakultet“, Banja Luka.
- UNICEF, Djeca na internetu – mogućnosti, rizici, bezbjednost. Izvještaj za Crnu Goru, Jul 2016, UNICEF, Podgorica.

- Vandebosch, H.; Van Cleemput, K., Cyberbullying among youngsters: profiles of bullies and victims, New Media Society, vol. 11, br. 8/2009, SAGE Publishing, str. 1349–1371
- Willard, N. (2004a). An educator's guide to cyberbullying and cyberthreats. Preuzeto sa : <http://cyberbully.org/docs/cbcteducator.pdf>
- Willard, N. (2004b). Educator's guide to cyberbullying: Addressing the harm caused by online social cruelty. Preuzeto sa : http://www.asdk12.org/MiddleLink/AVB/bully_topics/EducatorsGuide_Cyberbullying.pdf.
- Ybarra, M. L., Mitchell, K., & Finkelhor, D. (2006). Examining characteristics and associated distress related to Internet harassment: Findings from the second youth Internet safety survey. Pediatrics, 118, 1169–1177.

SAGLASNOST PREDLOŽENOG/ IH MENTORA I DOKTORANDA SA PRIJAVOM

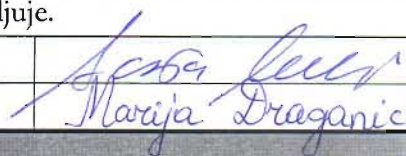
Odgovorno potvrđujem da sam saglasan sa temom koja se prijavljuje.

Prvi mentor

Prof dr Saša Milić

Doktorand

Mr Marija Draganić

IZJAVA

Odgovorno izjavljujem da doktorsku disertaciju sa istom temom nisam prijavio/la ni na jednom drugom fakultetu.

U Nikšiću,
23.10.2019. godine.

Ime i prezime doktoranda
Marija Draganić

УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ

Ул. Цетинска бр. 2
П. бокс 99
81000 ПОДГОРИЦА
ЦРНА ГОРА
Телефон: (020) 414-255
Факс: (020) 414-230
E-mail: rektor@ucg.me

UNIVERSITY OF MONTENEGRO

Ul. Cetinjska br. 2
P.O. BOX 99
81 000 PODGORICA
MONTENEGRO
Phone: (+382) 20 414-255
Fax: (+382) 20 414-230
E-mail: rektor@ucg.me

Број: 08-1425
Датум: 28. 05. 2015 г.

Ref: _____
Date: _____

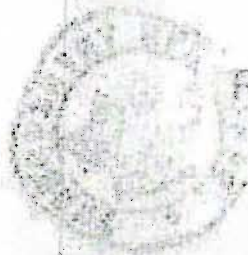
Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore br. 44/14) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 28. maja 2015. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr SAŠA MILIĆ bira se u akademsko zvanje redovni profesor Univerziteta Crne Gore za predmete: Komparativna pedagogija I – Savremeni pedagoški pravci; Komparativna pedagogija II – Savremeni obrazovni sistemi; (Studijski program za pedagogiju), Savremeni predškolski sistemi; Interkulturalna pedagogija (Studijski program za predškolsko vaspitanje) i Osnovi pedagogije; Savremeni obrazovni sistemi (Studijski program za obrazovanje učitelja) na Filozofskom fakultetu.

REKTOR

Prof. Radmila Vojvodić

Prof. dr Saša Milić

BIOGRAFIJA sa BIBLIOGRAFIJOM

Rođen sam 14. avgusta 1966.g. u Podgorici. Osnovno i srednje obrazovanje stekao sam u Podgorici. Diplomirao sam na Filozofskom fakultetu – Odjeljenje za pedagogiju Univerziteta u Beogradu 18. oktobra 1989.g., a tema mog diplomskog rada bila je iz oblasti Nacionalne istorije školstva i glasila je »Ličnost, vrijeme i prosvjetiteljske ideje Svetog Petra Cetinjskog«. Postdiplomskomagistarske studije nastavio sam takođe na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na Grupi za opštu pedagogiju. Tokom rada na magistarskoj tezi istraživao sam efekte primjene inovativnih obrazovnih modela u obrazovnom sistemu Crne Gore i 4. jula 2002.g. odbranio sam magistarsku tezu na temu »Individualizacija u vaspitno-obrazovnom procesu: na primjeru Programa »Korak po korak« u osnovnim školama Crne Gore«. Višegodišnje aktivno sudjelovanje u reformskim procesima u obrazovnom sistemu Crne Gore povezao sam i sa mojim istraživačkim radom na doktorskim studijama, a za temu doktorske disertacije odabrao sam aktuelne aspekte unaprijeđenja nastavnog procesa i ona je glasila »Komunikacija nastavnik – učenik, i efikasnost kooperativnog učenja«. Doktorsku disertaciju sam odbranio 14. aprila 2004.g. na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. Znanje stranih jezika stekao sam tokom redovnog školovanja, kao i na Institutu za strane jezike u Podgorici – prema klasifikaciji Common European Framework of Reference (CEF) level – Engleski jezik (understanding C1, speaking C1, writing B2); Italijanski jezik (understanding A2, speaking A1, writing A1).

Bazični radni angažmani:

Prvi radni odnos zasnovao sam u Centralnoj narodnoj biblioteci Crne Gore „Đurđe Crnojević“ na Cetinju na poslovima i radnim zadacima bibliotekara u periodu juli 1990 – juli 1991. Nakon toga radni odnos sam zasnovao u Narodnoj biblioteci "Radosav Ljumović", takođe na radnom mjestu bibliotekara u periodu od jula 1991 do decembra 1995. Uporedo sa tim, u periodu decembar 1994 - decembar 1995. bio sam radno angažovan u Međunarodnoj federaciji crvenog krsta i crvenog polumjeseca (Ženeva) u Trauma centru za žrtve rata koji je bio lociran u Podgorici, na poslovima stručnog saradnika za psiho-socijalnu pomoć žrtvama rata. Moj dalji radni angažman vezan je za Institut za otvoreno društvo Crne Gore gdje sam radio na poslovima koordinatora obrazovnih programa u periodu od januara 1996 do decembra 2001, poslije čega zasnovao radni odnos u Pedagoškom centru Crne Gore na poslovima izvršnog direktora Centra. Maja 2002.g. sam izabran za predavača više škole na Filozofskom fakultetu u Nikšiću na Odsjeku za predškolsko vaspitanje (predmeti: Predškolska pedagogija i Metodika vaspitno-obrazovnog rada), a uporedo sam radio i na poslovima nastavnog saradnika na Odsjeku za obrazovanje učitelja na predmetu Opšta pedagogija. Nakon odbrane doktorske disertacije izabran sam u zvanje docenta za predmet Opšta pedagogija na Filozofskom fakultetu u Nikšiću (februar 2005.g.), a potom u zvanje vanrednog profesora (februar 2010) i od tada sam na Univerzitetu Crne Gore bio angažovan na slijedećim fakultetima/predmetima:

I. Filozofski fakultet Nikšić - nastavnik na slijedećim disciplinama: Komparativna pedagogija I - Savremeni pedagoški pravci; Komparativna pedagogija II – Savremeni obrazovni sistemi;

Savremeni predškolski sistemi; Uvod u pedagogiju; Teorija vaspitanja; Osnovi pedagogije; Interkulturalna pedagogija; Socijalna pedagogija, Evaluacija predškolske ustanove;

2. Studijski program za obrazovanje učitelja u Beranama: Uvod u pedagogiju; Teorija vaspitanja (2006-2014);

3. Fakultet likovnih umjetnosti i Muzička akademija Cetinje: nastavnik na disciplinama Pedagogija i Didaktika (2007-2009);

4. Studijski program za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku: nastavnik na disciplinama: Uvod u pedagogiju, Teorija vaspitanja i Didaktika (2004-2007);

5. Prirodno-matematički fakultet: nastavnik na disciplini Pedagogiju na studijskim programima za matematiku, fiziku i biologiju (2014-).

Dodatni radni angažmani Pored bazičnih radnih angažmana, u prethodnom periodu aktivno sam angažovan i na brojnim drugim poslovima i radnim zadacima u zemlji i inostranstvu. Među najznačajnijim dodatnim angažmanima u Crnoj Gori, izdvajam slijedeće: član nacionalnog Savjeta za opšte obrazovanje Crne Gore u dva mandata, član Odbora za pedagogiju i psihologiju CANU, potpredsjednik Odbora za obrazovanje CANU, član radnog tima za potprojekat Obrazovanje u okviru nacionalnog projekta CANU „Crna Gora u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti”, član Radne grupe Vlade Crne Gore za pregovore o pridruživanju EU (poglavlje 26 – Obrazovanje i kultura), član Vijeća društvenih nauka Univerziteta Crne Gore (2010-2013), član Senata Univerziteta Crne Gore (2013 - -), član Upravnog odbora za projekat „Evolunimont” u realizaciji Univerziteta Crne Gore; član Radnog tijela za reorganizaciju i integraciju Univerziteta Crne Gore.

Na polju naučno-istraživačkog rada ističem slijedeće: rukovodilac naučno-istraživačkih projekata odobrenih od strane Ministarstva nauke Crne Gore „Indikatori razvoja multikulturalnosti i građanske svijesti u obrazovnom sistemu Crne Gore” (2010-2012) i „Razlozi neuspjeha djece romske populacije u obrazovnom sistemu Crne Gore” (2012-2014), te vodeći istraživač na naučno-istraživačkom projektu „Evaluacija reforme predškolskog obrazovanja u Crnoj Gori” (2012-2014). Na polju strukturalnih i kurikularnih reformi ističem slijedeće: akademski rukovodilac TEMPUS projekta „Education Policy Support Program” (2010-2013), institucionalni koordinator za Univerzitet Crne Gore TEMPUS projekta „CONGRAD” (2012-2014), te vodeći saradnik na TEMPUS projektu „Foundation of Inclusive Education in Montenegrin Higher Education” (2012-2015).

Član sam i nacionalnog HERE tima (Higher Education Reform in Europe), imenovan od strane Evropske komisije. Na polju bilateralne univerzitetske saradnje ističem slijedeće: rukovodilac projekta razmjene nastavnog kadra i studenata sa Univerzitetom Juveskula iz Finske, te rukovodilac projekta bilateralne naučno-istraživačke saradnje sa Odsjekom za pedagogiju Sveučilišta u Zagrebu (projekat odobren od strane Ministarstva nauke Crne Gore i Ministarstva znanosti Republike Hrvatske, 2012-2014). Na listi sam eksperata za evaluaciju Savjeta za visokoškolsvo Crne Gore, te na listi međunarodnih eksperata Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine. Pri Generalnom direktoratu za istraživanje i inovacije Evropske komisije, imenovan sam za nacionalnu kontakt osobu za program „Science

in Society" (2012-2015). Predsjednik sam Odbora za obrazovanje Nacionalne komisije Crne Gore za saradnju sa UNESCO, član recenzentskih komisija pri Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva; član komisija za polaganje stručnih ispita imenovan od strane Zavoda za školstvo Crne Gore; predsjednik Upravnog odbora Centralne narodne biblioteke „Đurđe Crnojević“ na Cetinju, imenovan od strane Vlade Crne Gore; autor sam i implementator deset programa za profesionalno usavršavanje nastavnika koji su akreditovani od strane Zavoda za školstvo; član Crnogorskog nacionalnog odbora za procjenu stanja „Prava djeteta u Crnoj Gori“.

Od angažmana na međunarodnom planu, kao najznačajnije izdvajam: član "Internacionalne Step by Step Asocijacije" sa sjedištem u Amsterdamu – Holandija i član njenog Borda direktora u mandatu 2002 – 2004.g.; član Internacionalnog savjetodavnog komiteta Svjetskog obrazovnog foruma čije je sjedište u USA (2011 - -); član sam i zastupnik za Crnu Goru NAEYC – USA (National Association for Education of Young Children) sa sjedištem u Vašingtonu, a od maja 2009.g. član sam i Savjetničkog borda NAEYC za projekat »Problematika obrazovanja imigrantske djece«; član sam i zastupnik za Crnu Goru nacionalnog komiteta SAD za djecu sa posebnim potrebama (Council for Exceptional Children – Washington DC); bio sam programski direktor za implementaciju brojnih internacionalnih projekata u našem obrazovnom sistemu, od kojih su najznačajniji Roma Education Initiative, Step by Step Project, Reading and Writing for Critical Thinking Project, Inclusive Education, Minority Education i sl. i po tom osnovu ostvario aktivnu saradnju sa Roma Education Initiative Budapest, UNICEF, Open Society Institute New York, International Reading Association USA, Project for Ethnic Relation – Princeton University USA.

NAUČNOISTRAŽIVAČKA DJELATNOST

Monografije - Dio naučne monografije izdate od strane renomiranog međunarodnog izdavača

- z Milić, S., Maslovarić, B., Novović, T. (2013) Basic elements of implementation of a concept of inclusive education. Independent Scientific Monograph. 1-57, 94-170. ISBN 978-3-659-49601-1. Izdavač: Lambert Academic Publishing (Saarbrücken, Germany);
- z Autorska naučna monografija izdata kod nas čiji je izdavač nacionalne akademije nauka/ državni univerzitet
- z Milić, S. (2011) Indikatori razvoja multikulturalnosti i građanske svijesti u ranom djetinjstvu (predškolsstvo i prvi ciklus osnovne škole) u obrazovnom sistemu Crne Gore. 1-220. ISBN 978-86-7798-063-4. Izdavač: Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore (Nikšić, Crna Gora);
- z Dio naučne monografije izdate kod nas (i u okruženju) čiji su izdavači nacionalne akademije nauka i državni univerziteti i dio knjige studijskog karaktera izdate kod nas
- z Milić, S. (2010) Značaj i specifična uloga ranog obrazovanja. U monografiji »Crna Gora u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti« - Obrazovanje /urednik akademik Perko Vukotić. CANU posebna izdanja – monografije i studije, 73 (10): 45-61. ISBN 978-86-7215-240-1. Izdavač: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti (Podgorica, Crna Gora);
- z Milić, S. (2010) Inicijalno obrazovanje nastavnog kadra u Crnoj Gori. U monografiji »Crna Gora u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti« - Obrazovanje /urednik akademik Perko

Vukotić. CANU-osebna izdanja – monografije i studije, 73 (10): 221-238. ISBN 978-86-7215-240-1. Izdavač: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti (Podgorica, Crna Gora);

Radovi objavljeni u časopisima koji se nalaze u međunarodnim bazama podataka

- = Milić, S. (2013) The twenty-first century university and the concept of lifelong learning. *Australian Journal of Adult Learning*, 53 (1/2013): 159-179. ISSN 1443-1394;
- = Milić, S., Gazivoda, N. (2014) Place and role of children's interests in contemporary educational process. *Croatian Journal of Education (Certificate of acceptance)*. ISSN 1848-5189;

Radovi u međunarodnim časopisima koji se ne nalaze u bazi podataka, a imaju redovnu međunarodnu distribuciju i rezime na stranom jeziku

- = Milić, S. (2010) Reform of Education Systems in Balkan Countries – Montenegro. *Education Sciences*, 1: 91-106. ISSN 1109-8740 /članak je na osnovu saglasnosti autora reprintan u monografiji: *Education in South Eastern Europe (2011)* /eds. Calogiannakis, P., Karras, K.G., Wolhuter, C.C./ ISBN 978-1-86822-605- 4. Izdavač: Potchefstroom: Platinum Press (Potchefstroom, South Africa).
- = Milić, S. (2010) Montenegroin PISA. *CEPS Journal*, 1 (3/2011): 75-95. ISSN 1855-9719.
- = Milić, S. (2009) Mogućnosti autentičnog poučavanja u predškolskoj ustanovi iz perspektive savremenih obrazovnih modela. *Pedagogija*, LXIV (2/2009): 203-224. ISSN 0031-3807.
- = Milić, S., Marojević, J. (2014) Implementacija koncepta dječijih prava u crnogorskom obrazovnom sistavu, u *Pedagogijska istraživanja (portvda o prihvatanju članka za objavljivanje)*. ISSN 1334-7888; 1.2.3

Radovi objavljeni u domaćim časopisima

- = Milić, S. (2010) Udžbenik u kulturološko senzitivnim nastavnim predmetima, u *Vaspitanje i obrazovanje*, 2/2010: 151-156. ISSN 0350-1094.
- = Milić, S. (2010) Pozitivni efekti primjene inkluzivnog obrazovanja, u *Vaspitanje i obrazovanje*, 1/2010: 31-44. ISSN 0350-1094;

Radovi na kongresima, simpozijumima i seminarima u inostranstvu

- = Milić, S. (2009) Inclusive Education Trends and Child Rights, Keynote Speaker – Proceedings of Regional Conference for ECD "Inclusive Education and Diversity in Early Years" organized by Arab Resources Collective and Lebanese American University (November 5-8, 2009, Beirut, Lebanon);
- = Ginsberg, M., Milić, S. (2009) Early Childhood and Development as the Seeds for Integration and Social Inclusion of Immigrant Families in New Host Societies, presentation at International Step by Step Association 10th Annual Conference "Seeds of Change – Effective Investment in Early Childhood for Enduring Social Progress" (October 14-17, 2009, Bucharest, Romania);
- = Milić, S. (2013) Development of Multiculturalism and Civic Consciousness in Montenegrin Educational System, Proceedings of 16th Conference of the Balkan Society

- for Pedagogy and Education "The Image of the Other/the Neighbour in the Educational Systems of the Balkan Countries" (September 26th, 2013 – Thessaloniki, Greece);
- Milić, S. (2013) Europeizacija obrazovnih sistema i harmonizacija obrazovnih politika, Zbornik radova sa Znanstveno-stručne međunarodne konferencije "Ka novim iskoracima u odgoju i obrazovanju" (11.10.2013., Sarajevo, Bosna i Hercegovina);
  - Milić, S. (2013) Evaluation of inclusive education in education system of Montenegro, , Proceedings of II International scientific and practical conference "Development of inclusive education: problems, search of solutions" organized by Ministry of Education of Tajikistan and Academy of Education of Tajikistan (November 21st, 2013 – Dushanbe, Tajikistan);
  - Milić, S. (2014) Perception of early childhood education in Montenegro, presentation at 24th EECERA Conference (European Early Childhood Education Research Association) "Us, them & me: Universal, Targeted or Individuated Early Childhood Programmes" (September 7-10, 2014, Crete, Greece);
  - Milić, S. (2013) Interkulturalni dijalog u nastavi povijesti, izlaganje na Međunarodnoj znanstvenoj konferenciji "Interkulturalni kurikulum i odgoj za različitost", Filozofski fakultet Zagreb (decembar 2013);
  - Milić, S. (2014) Civilizacijski i znanstveni aspekti razvoja ideje inkuzivnog obrazovanja, izlaganje na Međunarodnoj znanstvenoj konferenciji "Interkulturalno obrazovanje i europske vrijednosti", Filozofski fakultet Zagreb (jun 2014);

Radovi na kongresima, simpozijumima i seminarima u zemlji

- Milić, S. (2012) Razvoj koncepta inkluzije kao civilizacijski iskorak, u zborniku radova sa naučnog skupa "Inkluzivne vrijednosti obrazovnog sistema Crne Gore". CANU – Edicija naučni skupovi, 117 (ODN 43): 31-58. ISBN 978-86-7215-305-7. Izdavač: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti (Podgorica, Crna Gora); Napomena: Na osnovu saglasnosti autora, te uz manje modifikacije, rad je reprintan u: „Interkulturalno obrazovanje i europske vrijednosti“ /uredio Neven Hrvatić .- Zagreb: Filozofski fakultet, 2014; ISBN 978-953-56216-1-4
- Milić, S. (2013) Interkulturalni dijalog u nastavi istorije, u zborniku radova sa naučnog skupa "Istorijska nauka, program i nastava istorije u školama". CANU – Edicija naučni skupovi, 118 (ODN 84): 71-85. ISBN 978-86-7215-306-4. Izdavač: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti (Podgorica, Crna Gora);
- Milić, S. (2011) Interkulturalna dimenzija obrazovanja nastavnog kadra, predavanje na Naučnom skupu »Koncepti ljudskih i dječijih prava i njihova realizacija u obrazovnom sistemu«. u Zborniku radova sa naučnog skupa u organizaciji Filozofskog fakulteta Nikšić i Zavoda za školstva /Podgorica, 21. januar 2011.g., 1-57-72. ISBN 978-86-7798-052-8. Izdavač: Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore (Nikšić, Crna Gora);
- Oljača, M., Milić, S., Maslovarić, B. (2011) Romska obrazovna inicijativa u Crnoj Gori. U Zborniku radova sa naučnog skupa »Kulturna prava nacionalnih manjina i socijalno depriviranih kategorija stanovništva u obrazovnom sistemu« u Zborniku radova sa naučnog skupa u organizaciji Filozofskog fakulteta Nikšić i Zavoda za školstvo Podgorica

- /Podgorica, 21. mart 2011.g., 2:143-198. ISBN 978-86-7798-056-6. Izdavač: Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore (Nikšić, Crna Gora);
- = Milić, S. (2011) Profesionalno ušavršavanje romskih asistenata. U Zborniku radova sa naučnog skupa »Kulturna prava nacionalnih manjina i socijalno depriviranih kategorija stanovništva u obrazovnom sistemu« u Zborniku radova sa naučnog skupa u organizaciji Filozofskog fakulteta Nikšić i Zavoda za školstvo Podgorica /Podgorica, 21. mart 2011.g., 2:227-237. ISBN 978-86-7798-056-6. Izdavač: Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore (Nikšić, Crna Gora);

Uvodno, objavljeno plenarno predavanje na sastancima sa međunarodnim učesnicima

- = Milić, S. (2012) Meeting Teacher's Standards in Montenegro, Regional conference Introduction and implementation of standards-based education in SEE – models and challenges 11-12 December 2012, Belgrade, Serbia / ERI SEE i COP <http://www.cep.edu.rs/en/about-cep/eri-see>

Recenziranje radova koji se nalaze u međunarodnim bazama podataka

- = Does history make a good citizen?: The Role of Adult Education in the Process of Rethinking the Past and its Impact on Democratization. A Case Study in Eastern Europe. Australian Journal of Adult Learning (Manuscript Number: AJAL 325);

Recenziranje radova koji se nalaze u međunarodnim bazama podataka, ali imaju redovnu međunarodnu distribuciju

- = Promjene u akademskoj profesiji: Odgovor na izazove u društvu. Autori: Bojana Čulum, Jasminka Ledić, Branko Rafajac, Nenu Rončević i Marko Turk (2012). ISBN 978-953-6104-89-5. Izdavač: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci (Rijeka, Hrvatska);
- = [Inter]kulturalna dimenzija u odgoju i obrazovanju. Autori: Mrijaus, Rončević i Ivošević (2013). ISBN 978-953-6104-98-7. Izdavač: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci (Rijeka, Hrvatska);
- = Novi put – Nevo drom – Nove Kalja. Autor: Neven Hrvatić (2014). ISBN 978-953-56216-2-1. Izdavač: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (Zagreb, Hrvatska);
- = Future Scenario of Alternative Welfare: A Case Study of Khon Kaen Province. British Journal of Education, Society & Behavioural Science (Manuscript Number: 2014_BJESBS_9306)

PEDAGOŠKA DJELATNOST-Korišćenje referentnih stranih univerzitetskih udžbenika

- = Re-Reading Education Policies – A Handbook Studying the Policy Agenda of The 21st Century /ISBN 978-90-8790-829-4/
- = Philosophy of Education – An Anthology /Edited by Randall Curren, ISBN 978-1-4051-3022-6 34. Philosophical and Ideological Voices in Education /Gerald Gutek, ISBN 0-205-36018-1 35.
- = Advancing Quality Cultures for Teachers Education in Europe – Tensions and Opportunities/ Hudson, B., Zgaga, P., Astrand, D., ISBN 978-91-7459-042-5; 36.

- = Early Childhood Education - An Introduction/ Seefeldt, C. & Barbour, N., ISBN 0-13-748147-

Studijski priručnici (skripta, hrestomatije..)

- = Interkulturalna pedagogija – Filozofski fakultet (skripta)

Gostujući profesor na inostranim univerzitetima

- = Gostujući profesor na Univerzitetu Jyvaskyla – Finska, nov-dec 2011

Stručna knjiga objavljena u zemlji

Milić, S. (2010): Strategije vaspitno-obrazovnog rada sa agresivnom djecom i mladima, u »Naša škola – komunikacijom do znanja« / urednik D. Popović, - Podgorica: Zavod za udžbenike (str. 29-35) ISBN 978-9940-24-004-2 4.4

Objavljeni prikazi, izvještaji i ekspertize

Milić, S. (2009): Review of »The Construction of a New Profession« by Dr Jan Peeters; International Magazine for Educational Sciences and Practice - Education for All Forum Montenegro (No. 5-6/2009, pp. 43-44) ISSN 1800-5535

Ostala dokumentovana stručna djelatnost

- = Potpredsjednik Odbora za obrazovanje CANU;
- = Član Odbora za pedagogiju i psihologiju CANU;
- = Član Vijeća društvenih nauka UCG (2010- 2013);
- = Član Senata UCG (2013 --);
- = Predsjednik Odbora za prosvjetu i mlade Nacionalne komisije za saradnju sa UNESCO (2011-);
- = Popović, D, Milić, S i dr. (2010): Vodič za trenere - Podgorica: Zavod za školstvo;
- = Član Radne grupe Ministarstva prosvjete i nauke CG za izradu modela licenciranja i relicenciranja nastavnika;
- = Član Komisije za izradu Elaborata postdiplomskih magistarskih studija na Studijskom programu za predškolsko vaspitanje;
- = Ekspert Savjeta za visoko obrazovanje Crne Gore za akreditaciju novih studijskih programa (<http://www.mpin.gov.me>);
- = Međunarodni ekspert Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine (http://www.heg.gov.ba/Kvalitet/lista_eksperata);
- = Recenzent časopisa Učiteljskog fakulteta u Beogradu »Inovacije u nastavi« (2014 --);
- = Institucionalni koordinator TEMPUS CONGRAD projekta (2011-2014);
- = Akademski koordinator TEMPUS projekta EDUCATION POLICY (2010-2013);
- = Član projektnog tima TEMPUS projekta FOSFIM (2012-2015);
- = Recenzent Australian Educational Researcher (SSCI Thomson Reuters list – 2013)
- = Član International Organizing Committee – World Forum on Early Care and Education (Redmond – USA, 2011 --)
- = Član nacionalnog tima projekta Higher Education Reform in Europe (2012 --);

- = Recenzent Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva CG (2008 - -);
- = Autor i realizator brojinih akreditovanih seminara za profesionalno usavršavanje nastavnog kadra (Katalog Zavoda za školstvo CG);
- = Rukovodilac naučno-istraživačkog projekta »Indikatori razvoja multikulturalnosti i građanske svijesti u obrazovnom sistemu Crne Gore« - projekat podržan od Ministarstva prosvjete i nauke CG (2008-2011);
- = Rukovodilac naučno-istraživačkog projekta »Razlozi neuspjeha djece romske populacije u obrazovnom sistemu Crne Gore« - projekat podržan od Ministarstva prosvjete i nauke CG (2012-2014);
- = Član tima naučno-istraživačkog projekta »Evaluacija reforme predškolskog obrazovanja u obrazovnom sistemu Crne Gore« - projekat podržan od Ministarstva prosvjete i nauke CG (2012-2014);
- = Dobitnik stipendije Ministarstva vanjskih poslova Izraela i učešće na međunarodnom seminaru u Jerusalimu »Professional Development for Teachers“ 29. avgust – 22. septembar 2011.g.)

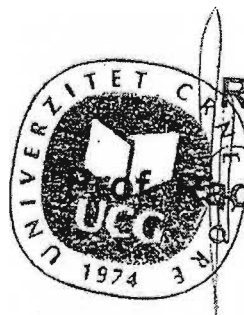
Univerzitet Crne Gore
adresa / address_ Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone _00382 20 414 255
fax_ 00382 20 414 230
mail_rektorat@ac.me
web_www.ucg.ac.me
University of Montenegro

Broj / Ref 03-1817
Datum / Date 23.06.2016

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore br. 44/14 i 52/14) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 23. juna 2016. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr VUČINA ZORIĆ bira se u akademsko zvanje vanredni profesor Univerziteta Crne Gore za predmete: Opšta istorija pedagoških ideja, Uvod u pedagogiju i Teorija vaspitanja, na studijskom programu Pedagogiju i Uvod u pedagogiju i Teorija vaspitanja, na studijskom programu Predškolsko vaspitanje na Filozofskom fakultetu, na period od pet godina.

REKTOR

Prof. *Admila Vojvodić*

PROF. DR VUČINA ZORIĆ
(vanredni profesor na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, Univerzitet Crne Gore)

BIOGRAFIJA

Rođen sam 14.07.1971. godine u Nikšiću, Crna Gora. Osnovnu i srednju školu (Gimnaziju – društveni smjer) završio sam u Beogradu.

Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, Odsjek za filozofiju, diplomirao sam 25.05.2000. godine odbranivši diplomski rad na temu »*Djujjeva kritika tradicionalnog pojma istine*«.

Na istom fakultetu upisao sam 2001. godine postdiplomske (magistarske) studije na Odsjeku za pedagogiju, smjer - Opšta pedagogija, koje sam završio 02.12.2005. godine odbranivši magistarski rad pod nazivom »*Dijalog u nastavi filozofije*«, čime sam stekao zvanje magistra pedagogije.

Doktorsku disertaciju pod nazivom »*Pragmatistička koncepcija vaspitanja Džona Djujjea*«, odbranio sam 07.04.2010. godine, takođe na Filozofskom fakultetu u Beogradu, Odsjek za pedagogiju, čime sam stekao prava na naučni stepen doktora pedagogije.

Osim engleskog, služim se i ruskim jezikom.

PODACI O RADNIM MJESTIMA I IZBORIMA U ZVANJE

Akadske 2001/02. godine zasnovao sam radni odnos na Filozofskom fakultetu u Nikšiću kao saradnik u nastavi (oblast pedagogija na psihološko-pedagoškim studijskim programima) za predmet Metodologija pedagoških istraživanja na Studijskom programu za obrazovanje učitelja.

Ugovor mi je produžavan i narednih godina na: Studijskom programu za obrazovanje učitelja za nastavne predmete Metodologija pedagoških istraživanja I – teorijske osnove, Metodologija pedagoških istraživanja II – naučno istraživačke metode, Uvod u pedagogiju i Teorija vaspitanja; Studijskom programu za predškolsko vaspitanje za predmete Uvod u metodologiju pedagoških istraživanja, Uvod u pedagogiju i Teorija vaspitanja; i Studijskom programu za pedagogiju za predmete Uvod u pedagogiju, Teorija vaspitanja, Opšta istorija pedagoških ideja, Opšta i nacionalna istorija školstva, Metodologija pedagoških istraživanja I – teorijske osnove i Metodologija pedagoških istraživanja II – naučno istraživačke metode.

Sa magistraturom, a kasnije i doktoratom, do izbora u zvanje docenta pod mentorstvom sam realizovao nastavu predavanja i vježbi na Filozofskom fakultetu u Nikšiću na osnovnim studijama od 01.09.2006. godine na Studijskom programu za predškolsko vaspitanje za predmete Uvod u pedagogiju i Teorija vaspitanja, od 01.09.2009. godine na Studijskom programu pedagogija za predmete Uvod u pedagogiju, Teorija vaspitanja, Opšta istorija pedagoških ideja i Opšta i nacionalna istorija školstva, od 01.09.2010. godine na specijalističkim studijama studijskih programa za engleski jezik i književnost, italijanski jezik i književnost, njemački jezik i književnost, ruski jezik i književnost, francuski jezik i književnost, srpski jezik i književnost, crnogorski jezik i

književnost, istorija, geografija, sociologija i filozofija za predmet Opšta pedagogija - teorija vaspitanja. Od 01.09.2007.godine u Beranama na Studijskom programu za obrazovanje učitelja realizovao sam nastavu na osnovnim studijama na predmetima Uvod u pedagogiju i Teorija vaspitanja, a od 01.09.2012. godine na Studijskom programu za engleski jezik i književnost na specijalističkim studijama predmet Opšta pedagogija – teorija vaspitanja. Od 01.09.2008. godine na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje (studijski program – Fizička kultura) realizovao sam nastavu na specijalističkim studijama za predmete Opšta pedagogija - teorija vaspitanja i Didaktika – teorija obrazovanja i nastave.

U zvanje docenta za nastavne predmete Uvod u pedagogiju, Teorija vaspitanja i Opšta istorija pedagoških ideja na osnovnom akademskom Studijskom programu za pedagogiju i Uvod u pedagogiju i Teorija vaspitanja na primijenjenom Studijskom programu za predškolsko vaspitanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću izabran sam 17.02.2011. godine. Osim navedenih, realizovao sam nastavu i iz sledećih predmeta: Opšta i nacionalna istorija školstva na osnovnim studijama i Osnove obrazovne politike na postdiplomskim master studijama na Studijskom programu za pedagogiju; Opšta pedagogija - teorija vaspitanja na specijalističkim studijama na studijskim programima istorija, geografija, sociologija i filozofija na Filozofskom fakultetu i na studijskim programima za engleski jezik i književnost, italijanski jezik i književnost, njemački jezik i književnost, ruski jezik i književnost, francuski jezik i književnost, srpski jezik i književnost i crnogorski jezik i književnost na Filološkom fakultetu; i Osnovi pedagogije na osnovnim studijama akademskog Studijskog programa za obrazovanje učitelja u Beranama (do 2016. godine).

U zvanje vanrednog profesora izabran sam 23.06.2016. godine za nastavne predmete Uvod u pedagogiju, Teorija vaspitanja i Opšta istorija pedagoških ideja na osnovnom akademskom Studijskom programu za pedagogiju i Uvod u pedagogiju i Teorija vaspitanja na primijenjenom Studijskom programu za predškolsko vaspitanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Osim navedenih, realizujem nastavu i iz sledećih predmeta: Opšta i nacionalna istorija školstva na osnovnim studijama na Studijskom programu za pedagogiju; Opšta pedagogija - teorija vaspitanja na specijalističkim studijama na studijskim programima istorija, geografija, sociologija i filozofija na Filozofskom fakultetu i na studijskim programima za engleski jezik i književnost, italijanski jezik i književnost, njemački jezik i književnost, ruski jezik i književnost, francuski jezik i književnost, srpski jezik i književnost i crnogorski jezik i književnost na Filološkom fakultetu.

Bio sam gostujući predavač na postdiplomskom magistarskom i doktorskom studiju za nastavni predmet *Komparativne studije obrazovnih sistema (Comparative Study of Educational Systems)*, na Univerzitetu »Seton Hall« (Department of Education Leadership, Management and Policy) u Nju Džersiju, SAD, u ljetnjem semestru 2007. godine, kao i na osnovnim i postdiplomskim magistarskim studijama na Univerzitetu u Mariboru (Slovenija) tokom 2012, 2015. i 2019. godine, na Univerzitetu u Zadru (Hrvatska) 2016. godine, na Univerzitetu u Beogradu 2018. godine i na Univerzitetu u Novom Sadu 2019. godine (Srbija).

ODABRANA BIBLIOGRAFIJA

Dio naučne monografije:

1. Protner, E., Medveš, Z., Batinić, Š., Miovska Spaseva, S., Radeka, I., Spasenović, V., Šušnjara, S., **Zorić, V.**, Vujisić Živković, N. (2012) The Development of Teacher Training in the States of Former Yugoslavia. *In: Németh, H. & Skiera, E. (Eds.)* *Lehrerbildung in Europa – Geschichte, Struktur und Reforma. Erziehung in Wissenschaft und Praxis Monographien*, 9: 239-267. ISBN 978-3-631-62454-8 geb. Izdavač: Peter Lang International Academic Publishers (Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien). Publications are listed in international databases and/or book trade directories, e.g. in the Library of Congress, British Library, Electre, VLB (Directory of in-print books), H.W. Wilson Cumulative Book Index, and R.R. Bowker.

2. **Zorić, V.** (2012) Profesionalni kodeks i etika nastavnika istorije. *In: Borozan, Đ. (Ed.)* *Istorijska nauka, programi i nastava istorije. Odjeljenje društvenih nauka knjiga 44*, str. 135-146. ISBN 978-86-7215-306-4. Izdavač: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti (Podgorica, Crna Gora).

3. **Zorić, V.** (2015) Vývoj vzdělávání učitelů nižších škol v Černé Hoře v letech 1862-1914. *In: Kasper, T., Pánková, M., a kol. (et al.).* *Učitel ve střední a jihovýchodní Evropě. Kolektivní monografie*, str. 259-270. ISBN 978-80-200-2473-2; ISBN 978-80-86935-26-3. Izdavači: The Academia - Publishing House of the Academy of Sciences of the Czech Republic; and Národní pedagogické museum a knihovna J.A. Komenského (Praha, Czech).

4. Vujisić Živković, N. & **Zorić, V.** (2015) Pedagogija u Srba. *In: Zlatar B. (Ed.)* *Kazivanja o Srbima kroz vekove*. str. 1108-1118. ISBN 978-86-7614-304-7. Izdavač: Draslar partner (Beograd, Srbija).

5. **Zorić, V.**, Vučković, D. (2019) Teacher education in Montenegro. *In: Karras, K.G., Wolhuter, C.C. (eds.)* *International Handbook of Teachers Education Worldwide. Vol. 2*: str. 473-490. ISBN 978-9963-2415-6-9. Izdavač: HM Studies and Publishing (Nicosia, Cyprus).

6. **Zorić, V.**, Domiter-Protner, K., Vujisić-Živković, N. (2019) The Influence of John Dewey on Conceptions of *Pädagogik* in Yugoslavia. *In: Kudláčová, B, Rajský, A. (Eds.)* *Education and “Pädagogik” – Philosophical and Historical Reflections (Central, Southern and South-Eastern Europe)*. Spectrum Slovakia Series of Monographs, 19, str. 293-306. ISBN 978-80-224-1717-4; ISBN 978-3-631-77511-0. Izdavači: Peter Lang International Academic Publishers (Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Warszawa, Wien); and VEDA Publishing house of Slovak Academy of Sciences (Bratislava). Publications are listed in international databases and/or book trade directories, e.g. in the Library of Congress, British Library, Electre, VLB (Directory of in-print books), H.W. Wilson Cumulative Book Index, and R.R. Bowker.

Radovi objavljeni u časopisima u inostranstvu:

7. **Zorić, V.** (2006): Promene u sistemu visokog školstva u Ukrajini, *Pedagogija* (M51), 1: 108-123. ISSN 0031-3807.

8. **Zorić, V.** (2007): Dijalog u nastavi filozofije, *Pedagogija* (M51), 3: 459- 474. ISSN 0031-3807..

9. Stetar, J., **Zorić, V.** (2008): Education Reform in Montenegro: tensions between the public and private sectors, *Journal of International Higher Education*, Boston College, Boston, USA, 52: 13-16. ISSN 1084-0613.

Stetar, J., **Zorić, V.**: 黑山的教育改革：公立与私立大学的对弈, *国际高等教育*, Boston College, Boston, USA, 52: 13-16. ISSN 1084-0613.

10. **Zorić, V.** (2008): Sokratova dijaloška metoda, *Život i škola*, 20: 27-40. ISSN 0044-4855, (MLA International bibliography, New York, USA. EBSCO Publishing, Editorial Department, Massachusetts, USA).

11. **Зорик, В.** (2009): Дјуиевата критика на традиционалниот поим на вистината, *Филозофија*, 26: 73-92. ISSN 1409-9985, UDK: 165.023.1:165.74.073, COBISS.MK-ID: 75722506.

12. **Zorić, V.** (2010): Pragmatistička koncepcija vaspitanja Džona Djuija, *Pedagogija* (M51), 3: 396-406. ISSN 0031-3807.

13. **Zorić, V.** (2010): Laboratorijska škola Džona Djuija – Polazišta, funkcije, koncepcija i kurikulum škole, *Nastava i vaspitanje* (M24), 4: 646-658. ISSN 0031-3807.

14. **Zorić, V.** (2011): Utjecaj Johna Deweyja na reforme obrazovanja u Japanu, Kini i Sovjetskom Savezu, *Život i škola*, 26: 25-38. ISSN 0044-4855, (MLA International bibliography, New York, USA; EBSCO Publishing, Editorial Department, Massachusetts, USA; Emerald Management Reviews database, United Kingdom; and Ulrich Serials Analysis System, USA).

15. Edvard Protner, Zdenko Medveš, Štefka Batinić, Suzana Miovska Spaseva, Vera Spasenović, Snježana Šušnjara, **Vučina Zorić**, Nataša Vujisić Živković (2012): Primerjava razvoja izobraževanja čiteljev v državah nekdanje Jugoslavije, *Šolska kronika*, 21-XLV (1-2): 82-100, ISSN 1318-6728, (CSA/Sociological Abstract, USA; EBSCO Publishing, Ipswich, USA; COBISS Slovenia).

16. **Zorić, V.** (2013) The development of primary school teachers education in Montenegro. *History of Education & Childrens Literature*, 8 (1): 107-129. ISSN 1971-1093, (ISI Web of Science Thomson Reuters – A&HCI, SCOPUS-Elsevier; etc.).

17. Protner, E., Medveš, Z., Batinić, Š., Miovska Spaseva, S., Spasenović, V., Šušnjara, S., **Zorić, V.**, Vujisić Živković, N. (2014) Bologna reform of subject teacher education in the newly founded states in the territory of the former Yugoslavia. *Journal of the Institute for Educational Research* (SCOPUS; DOAJ; etc.), 46 (1): 7-28. ISSN 0579-6431.

18. **Zorić, V.** (2014): Institucionalno obrazovanje učitelja u Crnoj Gori 1863-2013, *Anali za povijest odgoja*, 12: 75-94. ISSN 1330-1020.

19. **Zorić, V.** (2015). Moral i religija u pragmatizmu Džona Djuija, *Inovacije u nastavi* (M52), 2: 54-66. ISSN 0352-2334.

20. **Zoric V.** (2015): Educational Policy in socialist Montenegro, *Journal of Contemporary Educational Studies*, 2: 96 -112 . ISSN 0038-0474 (SCOPUS; EBSCO Education Research Complete; ProQuest Education Journals; IBR - Internationale Bibliographie der Rezensionen Geistes - und Sozial-wissenschaftlicher Literatur; IBZ - Internationale Bibliographie der Geistes - und Sozialwissenschaftlichen Zeitschriftenliteratur).

21. Jelić, M. & **Zorić, V.** (2015) Razvoj profesionalne orijentacije na području bivše Jugoslavije. *Nastava i vaspitanje* (M24), 3: 547-560. ISSN 0031-3807.

22. **Zorić, V.** (2015) Fundamentals of John Dewey's concept of civic education, *History of Education & Childrens Literature*, 10 (1): 427-445, ISSN 1971-1093, (ISI Web of Science Thomson Reuters – A&HCI, SCOPUS-Elsevier; etc.).
23. **Zorić, V.** (2016) Influencia de John Dewey en las reformas educativas en Turquía y en la Unión soviética. *Espacio, Tiempo y Educación*, 3 (2): 101-130. ISSN 2340-7263 (Web of Science – Thomson Reuters; Web of Science – Thomson Reuters – ESCI (Emerging Sources Citation Index); ERIH PLUS – European Reference Index for the Humanities and Social Sciences; DOAJ - Directory of Open Access Journals; OAJI - Open Academic Journals Index; Mendeley; InfoBase Index – IBI Factor 2015: 3,59; DRJI - Directory of Research Journals Indexing; CNKI-Scholar - China National Knowledge Infrastructure - China Academic Journals Full-text Database; CiteFactor - Academic Scientific Journals; Dialnet; academia.edu; EBSCO Education Source; EBSCO Host; Google Scholar; IRESIE; ISOC – Base de datos; Latindex; MIAR - Matriz de Información para el Análisis de Revistas ICDS: 8.8; REDIB – Red Iberoamericana de Innovación y Conocimiento Científico)
24. **Zorić, V.** (2016) Transformation of Philosophy from Marxism to Theology in the educational system of Yugoslavia: The Case of Montenegro. *Historia scholastica*, 1: 19-28. ISSN 1804-4913; 2336-680X.
25. **Zorić V.** (2016) Establishment, work and prospective development of the department of pedagogy in Montenegro. *Journal of Contemporary Educational Studies* (Web of Science – Thomson Reuters – ESCI Emerging Sources Citation Index; Web of Science – Thomson Reuters – Master Journal List; SCOPUS-Elsevier; ERIH PLUS; etc.), 3: 104-123. ISSN 0038-0474.
26. **Zorić, V.** (2016) Influence of ideas of J.F. Herbart and Herbartianism in Slovenia during the Period of the Austro-Hungarian Monarchy. *History of Education & Childrens Literature*, 11 (2): 427-438. ISSN 1971-1093 (Web of Science – Thomson Reuters – A&HCI; SCOPUS-Elsevier; etc.).
27. **Zorić V.** (2016) Nastanek, delovanje in perspective razvoja študijskega programa pedagogika v Črni gori. *Sodobna pedagogika* (Web of Science – Thomson Reuters – ESCI Emerging Sources Citation Index; Web of Science – Thomson Reuters – Master Journal List; SCOPUS-Elsevier;), 67-133 (3): 98-116. ISSN 0038-0474.
28. **Zorić V.** (2017) Alternativni pedagoški koncepti i obrazovna politika u Crnoj Gori. *Acta Iadertina* (EBSCOhost: Academic Search Ultimate; Central & Eastern European Academic Source; One Belt, One Road Reference Source; World Cat - OCLC), 14(1): 27-40. ISSN 1845-3392.
29. Јелић, М. & Зорић В. (2017) Современные концепции курикулума дошкольного воспитания в Черногории. *Иновације у настави* (ERIH PLUS - The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences; DOAJ; EBSCO; M51), 30 (4): 14-34. ISSN 0352-2334.
30. **Zorić, V.** (2019) Funeral Memories as a Form of Promotion of the Value System and Contributions of Important Protagonists in the Area of Development of Education in Montenegro. *History of Education & Childrens Literature*, 14 (1): 295-314. ISSN 1971-1093 (Web of Science – Thomson Reuters– A&HCI; SCOPUS-Elsevier; etc.).

Radovi objavljeni u domaćim časopisima:

31. **Zorić, V.** (2005): Istraživanje o uspješnoj realizaciji metodike nastave filosofije i sociologije, *Vaspitanje i obrazovanje*, 3: 139-149. ISSN 0350-1094.

32. **Zorić, V.** (2007): Istorija visokog obrazovanja u Ukrajini, *Vaspitanje i obrazovanje*, 4: 145-173. ISSN 0350-1094.

33. **Zorić, V.** (2011): Važni činioci i karakteristike rada Laboratorijske škole Džona Džuija, *Vaspitanje i obrazovanje*, 2: 13-24. ISSN 0350-1094.

34. **Zorić, V.** (2011): Konceptija nove škole Džona Džuija – paradigma savremenog odnosa obrazovanja i društva, *Vaspitanje i obrazovanje*, 4: 49-58. ISSN 0350-1094.

Međunarodni kongresi, simpozijumi, seminari (radovi objavljeni u cjelini):

35. **Zorić, V.** (2011) The relationship between democracy, society and education in the pragmatic pedagogy of John Dewey. In: Timovski, V. (Ed.) Book of proceedings, The VI International Balkan Congress for Education and Science: The Modern Society and Education. Ohrid, 30.09.-1.10.2011, vol. I, str. 113-118, ISBN 978-9989-823-33-6.

36. **Zorić, V.** (2015) Konstruktivistička psihologija kao pozadina odnosa saznanja i jezika kod Johna Deweyja. U Gruić, I. (Ed.): Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Istraživanje paradigmi djetinjstva, odgoja i obrazovanja, II simpozij Dječji jezik i kultura. Opatija, 13-15.04.2015, str. 294-303. ISBN 978-953-7210-79-3.

Saopštenje (naučni rad) na naučnom skupu štampano u izvodu

37. International scientific conference „Studies in Pedagogy – Traces of the Past and Future Prospects” at The Department of Pedagogy, Faculty of Arts - University of Maribor, Maribor, Slovenia, 26-27. November 2017. **Zorić, V.** (2018) Research trends and academic challenges of the department of pedagogy in Montenegro – between the past and the future, In Protner, E., Kovač, J., & Krašna, M. (Eds.) *Book of Abstracts*. Maribor: University of Maribor Press, pp. 33-34. ISBN 978-961-286-133-9.

38. International scientific conference „The great czech educator Jan Amos Komensky: a classic and modern approach to education” at The Baku State University, Baku, Azerbaijan, 4-5. April 2019. **Zorić, V.** (2019) Важность различных влияний на формирование идей классиков педагогики на примере возникновения и развития прагматической педагогики Джона Дьюи, In Сейhun Əliyev (Ed.) *Program and Abstracts*. Baku: Ecoprint, pp. 87-89. ISBN 978-9952-8325-5-6

Priručnici, rječnici, leksikoni izdati kod nas:

39. **Zorić, V.**, Jelić, M. (2015). Pedagoški praktikum, Filozofski fakultet u Nikšiću, Nikšić, 170 strana. ISBN 978-86-7798-098-6.

Uređivanje zbornika saopštenja sa međunarodnog naučnog skupa

40. Radeka I., Batinić Š., Protner E., **Zorić V.** (Eds.) (2016). *Alternative Pedagogical Concept in the territory of the former Yugoslavia*. International Scientific Symposium at University of Zadar, Department of Pedagogy, 4th to 5th November 2016. ISBN 978-953-331-136-4 (PDF) ISBN 978-953-331-137-1 (USB).

Бр: 08-1429
 УМ, 28. 05. 2015 г.

Ref: _____
 Date: _____

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore br. 44/14) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 28. maja 2015. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr TATJANA NOVOVIĆ bira se u akademsko zvanje **vanredni profesor Univerziteta Crne Gore** za predmete: Predškolska pedagogija I, Predškolska pedagogija II i Pedagogija ranog djetinjstva (specijalističke studije) na Studijskom programu za pedagogiju i Predškolska pedagogija i Pedagogija ranog djetinjstva (specijalističke studije) na Studijskom programu za predškolsko vaspitanje na Filozofskom fakultetu, na period od pet godina.

РЕКТОР

Prof. Radmila Vojvodić

Prof. dr Tatjana Novović

Diplomirala sam na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, na odsjeku pedagogija i psihologija, 1987. godine i stekla pravo na stručni naziv – profesor pedagogije i psihologije. Na Filozofskom fakultetu u Beogradu, magistrirala sam 2004. god. na odsjeku za predškolsku pedagogiju na temu »Efekti projekta *Dječji vrtić kao porodični centar* na saradnju porodice i vrtića«.

Doktorsku tezu na temu »Uloga vaspitača u prvom razredu reformisane osnovne škole u Crnoj Gori«, odbranila sam 2008. godine na Filozofskom fakultetu u Beogradu.

Kao stručni saradnik, psiholog, u JPU »Ljubica Popović« u Podgorici, radila sam u periodu od 1990. do 1996. godine. Nakon toga angažovana sam kao prosvjetni inspektor za predškolsko vaspitanje i obrazovanje u Ministarstvu prosvjete i nauke (1996–2003), a od 2003. do 2007. godine, kao samostalni savjetnik za predškolsko vaspitanje i obrazovanje u Zavodu za školstvo Crne Gore. Od akademske 2007/08. godine angažovana sam kao saradnik u nastavi na Filozofskom fakultetu, u Nikšiću. Od 25. 09. 2009. godine, na osnovu *Odluke o izboru u zvanje* Univerziteta Crne Gore, kao docent realizovala sam nastavu na Filozofskom fakultetu, za predmete: Predškolska pedagogija I, Predškolska pedagogija II, i Savremene tendencije u predškolskoj pedagogiji na Studijskom programu za pedagogiju, Predškolska pedagogija i Savremene tendencije u predškolskoj pedagogiji na specijalističkom Studijskom programu za predškolsko vaspitanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Od 2015.godine, u zvanju vanrednog profesora, izvodim nastavu na već pomenutim disciplinama na st.programima za Pedagogiju i Predškolsko vaspitanje i obrazovanje, kao i master programu za Inkluzivno obrazovanje, na Filozofskom fakultetu u Nikšiću.

Tokom proteklog perioda aktivno sam učestvovala i učestvujem u nekoliko važnih projekata od nacionalnog i međunarodnog značaja.

Bibliografija:

Autorska naučna monografija izdata od strane renomiranog međunarodnog izdavača

Milić, S., Maslovarić, B., **Novović, T.** (2013): (**poglavlje u monografiji**) Basic elements of implementation of a concept of inclusive education. 72-90. ISBN: 978-3-659-49601-1. Izdavač: Lambert Academic Publishing, Germany

Dio naučne monografije izdate kod nas (i u okruženju) čiji su izdavači nacionalne akademije nauka i državni univerziteti i dio knjige studijskog karaktera izdate kod nas.

Novović, T. (2010) Položaj i perspective djece sa smetnjama/teškoćama u razvoju u redovnom obrazovnom sistemu, Crna Gora u u 21. st. u eri kompetitivnosti, (monografije i studije), ur. Perko Vukotić. 7 3/10:199-221. ISBN 978-86-7215-240-1, COBISS.CG-ID 16131600. Izdavač: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti

Novović, T. (2014) Razvoj kurikuluma u predškolskim ustanovama u Crnoj Gori, Interkulturalno obrazovanje i europske vrijednosti, ur.Neven Hrvatić. Znanstvena monografija, str.120-137. ISBN 978-953-56216-1-4, Odsjek za pedagogiju-Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb.

Novović, T. (2014), *The Effects of Educational Reform Changes on Preschool Context in Montenegro, Contemporary Issues of Education Quality*, Editors:Miomir Despotović, Emina Hebib, 378-394. ISBN 978-86-82019-75-6, Publisher:Faculty of Philosophy,University of Belgrade, Serbia, Institute for Pedagogy and Andragogy,University of Belgrade, Serbia, Faculty of Adult Education and HRD,University of Pecs, Hungary

Novović, T. (2016): The concept of inclusive education in the masters degree curriculum in Montenegro. Beograd: Challenges and perspectives of inclusive education (editors: Gutvajn, N., Vujačić, M.), Institute for Educational Research Belgrade, Serbia; Volgograd State Socio-Pedagogical University Volgograd, Russia Faculty of Teacher Education, University of Belgrade Belgrade, Serbia

Novović, T. (2018): Dimenzije interkulturalnog vaspitanja u crnogorskom predškolskom kontekstu, u Interkulturalne kompetencije i europske vrijednosti (ur. Hrvatić, N.), znanstvena monografija, Zagreb: Odsjek za pedagogiju/Zavod za pedagogiju - Filozofski fakultet u Zagrebu, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici Odsjek za pedagogiju/Zavod za pedagogiju - Filozofski fakultet u Zagrebu, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici

Naučni radovi objavljeni u međunarodnim časopisima indeksiranim u bazama SCI, A&HCI

Mićanović, V. & Novović, T. (2015) Dimensions of Preschool Education Environment in Montenegro, Croatian Journal of Education, Zagreb: Faculty of Teacher Education University of Zagreb. 17(3), 891-923. ISSN: 1848-5189, 1848-5650 UDK 372 (05)

Popović, D.,Novović, T. (2016): Teaching Writing Skills - How To Start Writing a Text / Nastava pismenog izražavanja – kako početi tekst, Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje / Croatian Journal of Education

Mićanović, V., Novović, T., Maslovarić, B. (2017) Inclusive values in the planning of Mathematical issues at an early age. South African Journal of Education, 37(2), 1-10, E-ISSN 2076-3433, ISSN 0256-0100 (Print), doi: 10.15700/201409161038

Novović, T.(2018): Pedagoški uticaj S. P. Mertvago na razvoj predškولstva u Crnoj Gori, L'influenza pedagogica di S. P. Mertvago sullo sviluppo dell'educazione prescolastica nel Montenegro, Pedagogical Impact of S. P. Mertvago on the Development of Preschool Education in Montenegro, ACTA HISTRIAE, 26/2; UDK/UDC 94(05)

Novović, T., Maslovarić, B. (2018): Počeci obrazovanja žena u Crnoj Gori. Djevojački institut na Cetinju L'istruzione femminile in Montenegro. L'istituto infantile femminile a CetinjeThe beginnings of women education in Montenegro. Girls institute in Cetinje, Annales, Anali za istrske in mediteranske študijeAnnali di Studi istriani e mediterraneiAnnals for Istrian and Mediterranean StudiesSeries Historia et Sociologia, 28/2

Radovi u međunarodnim časopisima koji se ne nalaze u bazi podataka, a imaju redovnu međunarodnu distribuciju i rezime na stranom jeziku

Novović, T., V. Mićanović (2012): Professional Compences of Preschool Teachers in Montenegro, EGITIM VE GELECEK/JOURNAL OF EDUCATION AND FUTURE, Issue 1: 49-61.ISSN 2146-8249

Novović, T. (2012): Značaj i uloga ranog i predškolskog vaspitanja u obrazovnom sistemu Crne Gore, INOVACIJE U NASTAVI 3, Časopis za savremenu nastavu, naučna publikacija, Beograd, 100-113. YU ISSN 0352-2334, UDK 370.8, vol.25, COBISS. SR-ID 4289026

Novović, T., Mićanović, V. (2013): Pretpostavke ne/uspješnog rada osnovnih škola u Crnoj Gori, Nastava i vaspitanje (M24), 2, UDK 37, Beograd, 346-362. ISSN 0547-3330

Mićanović, V., Novović, T., Maslovarić B., Šakotić, N. (2013) : Perceptions of inclusive values in teaching mathematics in Montenegro, SENSOS 6, Livpsic – Instituto politecnico, Porto, vol.3, Centre for Research&Innovation in Education 67-81. ISSN 2182-5127

Mićanović,V. Vučković,D., Novović, T. (2015): ICT in the first grades of primary school in Montenegro, REVISTA DE PEDAGOGIE EXTRAS

Mićanović, V., Novović, T., Vučković, D., Šakotić, N. (2015): The cognitivist approach to the development of functional thinking within the children in the early school years, Nastava i vaspitanje, Beograd: Pedagoško društvo Srbije, LXIV (3), str. 531- 545. ISSN 0547-3330.

Novović, T. (2017): Sistem predšolske vzgoje v Črni gori: stanje in perspective. Ljubljana: Sodobna pedagogika, Številka 3, str., 172-190 (SCOPUS)

Novović, T., Popović, D. (2017): Porodični kontekst kao dio predškolskog institucionalnog ambijenta u Crnoj Gori, Inovacije u nastavi, XXX, 2017/1 str. 82–95 37.018.1(497.16)

Duranović, M., Georgieva, D., Lenček, M., Novović, T., Kačka, M. (2018): Public awareness of dyslexia in balkan countries; Foreign Language Teaching, Чуждоезиково обучение 45/5 (Emerging Sources Citation Index)

Novović, T (2018): Predšolski kurikulum v vzgojno-izobraževalnem kontekstu Črne Gore, Sodobna pedagogika, (69/135), št.4(SCOPUS)

Novović, T., Mićanović, V.(2018): Mišljenja vaspitača i stručnih saradnika o kvalitetu inkluzivne prakse u crnogorskim predškolskim ustanovama, Nastava i vaspitanje, 2UDK-373.2(497.16) 376.1056.26/.36(497.6) 357-373

Mićanović, V., Novović, V.(2018): Teaching Strategies in the Preschool System of Montenegro, Sensos, issue ,Vol 5 No 2 (2018): Sensos-e Vol 5 No 2 18-32

Mićanović, V., Novović, T. (2018): Problemi primjene integrisanog pristupa u realizaciji programskih ciljeva u predškolskim ustanovama iz vizure vaspitača. Učenje i nastava, KLETT društvo za razvoj obrazovanja, IV / 4 , ISSN 2466-2801

Radovi objavljeni u domaćim časopisima

Novović, T. (2010): Savremene tendencije u razvijanju predškolskih kurikuluma. Vaspitanje i obrazovanje; br. 4: 13-25. YU ISSN 0350-1094

Novović, T.(2011): Uloga i značaj ranog razvoja i vaspitanja u Crnoj Gori. Vaspitanje i obrazovanje, Podgorica, 4:71-81. YU ISSN: 0350-1094

Mićanović, V., Novović, T., (2012): Psychological Factors in the Formation of Basic Mathematical Concepts at Preschool Age, EGITIM VE GELECEK/JOURNAL OF EDUCATION AND FUTURE, Issue 2, 105-113. ISSN 2146-8249

Mićanović, V., Maslovarić B., **Novović, T.** (2013): Analiza uključivanja djece romskog porijekla u obrazovni sistem u okviru projekta Osnovno pravo na obrazovanje u Crnoj Gori, Vaspitanje i obrazovanje. Podgorica, UDK-37, 2: 77-91 ISSN: 0350-1094,

Novović, T., Mićanović, V, Masovarić, B. (2014): Uloga roditelja u predškolskom sistemu Crne Gore. Vaspitanje i obrazovanje, 1: 63-79. ISSN: 0350-1094

Naučni radovi na međunarodnim naučnim skupovima

Novović, T. and Todorović, K. (2015): Preliminary communication Prvi razred devetogodišnje škole-pretpostavka kontinuiteta u obrazovnom sustavu, Sveučilišta u Zagrebu međunarodna znanstvena konferencija, The Faculty of Teacher Education University of Zagreb Conference international academic conference

Novović, T. (2015): Kurikulum u pedagoškoj praksi predškolskih ustanova u Crnoj Gori, implementation of innovations in education - challenges and dilemmas (ur.Milinković, J., Trebješanin, B.). Učiteljski fakultet, Beograd (419-437); Međunarodna konferencija „Implementacija inovacija u obrazovanju i vaspitanju: izazovi i dileme“, organizovana od strane Učiteljskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu, u saradnji sa Fakultetom za obrazovanje u Mariboru, Slovenija i Državne visoke stručne škole u Krakovu, Poljska.

Mićanović, V., Novović, T. (2016): Initial Teaching of Mathematics in the XXI Century, Albania-Tirana: Bedër university, faculty of philology and education, department of educational sciences

Novović, T., Mićanović, V. (2016): Entrepreneurial Learning in Montenegrin preschool , Initial Teaching of Mathematics in the XXI Century, Albania-Tirana: Bedër university, faculty of philology and education, department of educational sciences. 122-140

Novović, T., Mićanović, V. (2016): Koncept održivog razvoja u udžbenicima iz PPD-a u prvom ciklusu osnovne škole, Univerzitet u Kragujevcu, Učiteljski fakultet u Užicu

Novović, T. (2017): Inkluzija i kulturne (de)formativne) komponente u predškolskom sistemu, Kulturno-potporna sredstva u funkciji nastave i učenja, Univerzitet u Kragujevcu, Učiteljski fakultet u Užicu

Mićanović, V., Novović, T. (2018): ICT u funkciji podsticaja ranog razvoja i učenja, Svakodnevni život deteta, Mađunarodna interdisciplinarna naučno-stručna konferencija, Novi Sad, zbornik radova 3-1

Novović, T., Mićanović, V. (2018): Predškolski program „u akciji“ u predškolskim ustanovama U Crnoj Gori, Svakodnevni život deteta, zbornik radova Mađunarodna interdisciplinarna naučno-stručna konferencija

Novović, T., Mićanović, V. (2018): Dimenzije vaspitne klime u crnogorskim predškolskim ustanovama Sarajevo, Ka novim iskoracima u odgoju i obrazovanju -Zbornik1

Mićanović, V., Novović, T. (2018): Strategije aktivnog učenja/podučavanja u prvom razredu osnovne škole U CRNOJ GORI Sarajevo, Ka novim iskoracima u odgoju i obrazovanju -Zbornik,1

Učešće u međunarodnim naučnim projektima

Evaluacija reforme obrazovanja u Crnoj Gori (2012) Ministarstvo prosvjete Crne Gore,

Evaluacija efekata predškolskog vaspitanja i obrazovanja, Ministarstvo prosvjete CG, Ministarstvo nauke CG, UCG

Bilateralni projekat sa katedrom za pedagogiju u Zagrebu, pod nazivom, *Interkulturalno obrazovanje i europske vrijednosti*

TEMPUS projekat *FOSFIM (Foundation of study programme for inclusive education in Montenegro)*, koji je bio usmjeren na afirmaciju inkluzije na univerzitetskom nivou, regionalni projekat *Regional Support for Inclusive Education* u organizaciji Savjeta Evrope

ERASMUS+ projekat *KEY (Keep Educating Yourself)2018-2021.*

Učešće u bilateralnom naučnoistraživačkom projektu „Kvalitet procesa predškolskog vaspitanja u Republici Sloveniji i Crnoj Gori“ UCG, St.program za pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Nikšiću i St.program za pedagogiju i andragogiju u Ljubljani